

Wzór użytkowy i przykłady wzoru użytkowego

Zgodnie z ustawową definicją, **wzór użytkowy to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotów o trwałej postaci**. Nie bez powodu określa się go czasem mianem małego wynalazku. Upraszczając można powiedzieć, że uzyskanie ochrony wzoru użytkowego jest nieco łatwiejsze niż uzyskanie ochrony wynalazku. Inaczej niż przy wynalazkach, Urząd Patentowy nie bada bowiem, czy wzór użytkowy to rozwiązanie oczywiste w świetle stanu techniki.

Pomiędzy wynalazkiem a wzorem użytkowym zachodzą pewne podobieństwa, jednak istnieją między nimi również zasadnicze różnice.

Wspólne dla wynalazków i wzorów użytkowych jest „nowy” charakter rozwiązania. Mówiąc ogólnie, w obu przypadkach rozwiązanie, którego ochronę chcemy uzyskać musi być nowe – dotychczas nigdzie nie ujawnione, przy czym zarówno w przypadku wynalazku, jak i wzoru użytkowego oznacza to, że musi to być rozwiązanie nowe w skali światowej.

W odróżnieniu od wynalazków, od wzorów użytkowych nie jest jednak wymagany poziom wynalazczy, co oznacza, że uzyskują one ochronę także wówczas, gdy dla znawcy przedmiotu wynikają one w sposób oczywisty ze stanu techniki.

Ponadto częściowo różne są w przypadku obu praw kategorie rozwiązań podlegających ochronie. Jeżeli bowiem za wzór użytkowy uważane są tylko „przedmioty o trwałej postaci”, to tym samym nie mogą być wzorami użytkowymi np. technologie, które chronione być mogą prawem patentowym. Nie mogą też być chronione jako wzory użytkowe rozwiązania dotyczące układów elektrycznych, pneumatycznych bądź hydraulicznych przedstawień postaci blokowej bądź schematów ideowych. Przedmiotem ochrony w przypadku wzoru użytkowego nie mogą być także plany, zasady i metody dotyczące działalności umysłowej itp.

Kolejną przesłanką zdolności ochronnej w przypadku wzoru użytkowego jest wymóg jego technicznego charakteru. Ustawa nie definiuje co prawda tego wymogu, jednak przyjąć należy, że wykluczona jest ochrona takich pomysłów jak odkrycia naukowe czy wytwory o charakterze jedynie estetycznym (np. nowy kształt naczynia, który nie czyni go bardziej „poręcznym”, ale ma na celu jedynie wywołanie pewnego efektu wizualnego). Ponadto, w odróżnieniu od wynalazków, do ochrony rozwiązania jako wzoru nie wystarcza sama możliwość jego zastosowania, czyli materialnego urzeczywistnienia. Konieczne jest bowiem ponadto uzyskanie użytecznego, praktycznego rezultatu. Rozwiązanie nie może być chronione, jeżeli różni się od rozwiązania technicznego udostępnionego już do powszechnej wiadomości wyłącznie cechami kształtu, które nie mają znaczenia dla osiągnięcia zamierzonej użyteczności.

Przykłady wzoru użytkowego? Jest ich całe mnóstwo. Zarejestrowano już m.in. rower, pudełko na ciastki, stolik, zegar wahadłowy, zapalniczkę, monitor, sześć zaginarek, kilkadziesiąt różnego rodzaju paneli i ekranów, ponad sto lamp, przeszło trzydzieści okien i całe mnóstwo innych przedmiotów (w tym mechanizmów i urządzeń, a także opakowań i obudów). Wszystkie one spełniają definicję wzoru zawartą w ustawie - Prawo własności przemysłowej. Wzorem użytkowym stały się też: zamek do drzwi, kocioł wodny centralnego ogrzewania, oprawka kredki kosmetycznej z mechanizmem wysuwania sztyftu, but rehabilitacyjny, uchwyt grzejnika, słój, panel sterowania, podnośnik wózkowy, zacisk elektryczny, wieszak na okrycia, sadzarka, woreczek z zapięciem strunowym, podajnik papieru, kombajn do zbioru owoców, młot elektryczny, oprawa oświetleniowa, elementy rurowe do zjeżdźalni wodnych, zamknięcie do opakowania kartonowego, kotwa dystansowa, listwa przypodłogowa czy maskująca, siedzenie rowerowe, ościeżnica i skrzydło okna, wentylator osiowy, lustro ścienne i in. Jak widać, nie zawsze trzeba starać się o patent na wynalazek, aby zapewnić sobie ochronę. Jeśli zatem zajmujecie się Państwo produkcją lub sprzedażą przedmiotów użytkowych, warto poważnie rozważyć, czy nie byłoby opłacalne uzyskanie na nie wyłączności.

Warto pamiętać, że wzór użytkowy to nie to samo, co wzór przemysłowy, a tym bardziej - znak towarowy.

Zarówno **wzór przemysłowy**, jak i **wzór użytkowy** podlegają ochronie prawnej na podstawie tej samej Ustawy – nie są to jednak pojęcia tożsame. Różni się również zakres udzielanej przez prawo ochrony.

Wzór użytkowy stanowi odrębny przedmiot ochrony własności przemysłowej, który dotyczy tylko przedmiotu materialnego o trwałej postaci, określonego poprzez cechy techniczne przedmiotu, przejawiające się w ukształtowaniu przestrzennym (kształcie) i/lub budowie (konstrukcji) danego przedmiotu jako całości bądź zestawienia elementów (niepołączonych ze sobą konstrukcyjnie), również określonych, co do ukształtowania przestrzennego.

Jednakże ochronie takiej nie podlegają rozwiązania niezdeterminowane, co do ukształtowania przestrzennego, w szczególności takie, jak:

- sposoby (charakteryzowane przez postępowanie czynnościowe), układy elektryczne, hydrauliczne, pneumatyczne bądź algorytmy (charakteryzowane przez strukturę połączeń elementów lub bloków funkcjonalnych), wytwory bezpostaciowe, jak np. roztwór, maść, środek spożywczy, lek, itp.

Wzór przemysłowy

Wzór przemysłowy jest fizyczną formą produktu lub jego części, która charakteryzuje się nowym i indywidualnym charakterem nadanym mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację.

Ustawa posługuje się terminem „wytwór”, przez który rozumie się:

- przedmiot składający się z wielu wymienialnych części składowych umożliwiających jego rozłożenie i ponowne złożenie (wytwór złożony);
- część składową, jeżeli po jej włączeniu do wytworu złożonego pozostaje widoczna w trakcie jego zwykłego używania, przez które rozumie się każde używanie, z wyłączeniem konserwacji, obsługi lub naprawy;
- część składową, jeżeli może być przedmiotem samodzielnego obrotu.

Istotną różnicą w stosunku do wzoru użytkowego jest to, iż wzory przemysłowe podlegają rejestracji;